

POVAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

7. číslo

Budyšin, julij 1965

Lětnik 15

Hrono na pražnik 1965

Nětk zhonju woprawdže, zo Boh na wosobu njehlada; ale we wšěm ludu, štož so jeho boji a prawje čini, tón so jemu lubi.

Jap. sk. 10. 34.35

To je wašnje tutoho swěta, na wosobu hladać. Wězo njeznajemy w našim času wjace wulki rozdžěl stawow a klasow mjez ludźimi. Ale na druhim boku tola čestna, móčna, bohata wosoba wjace nahladnosće nabudže hač někotražkuli druha. A někotry, kiž chce něšto dopčěć a dokonjeć, je wjesoły, hdyž móže z tym abo z tannym, kiž něšto plaći a ma wulki wliw, wosobinske styki nawjazac.

Polu Boha pak wosoba ničo njeplaći. To je Pétr tehdom nazhonił w Cezariji w domje dotal pohanskeho romskeho hejtmana Korneliusa. Boh je tež tutoho sprawného, pytačeho pohana za hódneho spóznał. Bože džěćo być, byrnjež njebył Žid. My džensniši scyła wjace tehdomniši wulki rozdžěl mjez Židami a poharami dorozumić njemóžemy. Wězo, izraelski lud bě Boží wuzwoleny lud, na tute wašnje bě wón wuzběhnjeny mjez ludami. Ale hižo stari profeca a potom Jan křćenik a naš Zbožnik Jezus Chrystus su spytali, wšěj horošći wobarać, kiž z toho w izraelskim ludu nasta. Tak praji na přikład Jan: „Nje nyslće sej jeno, zo chcyli wy sebi rjeknyć: My mamy Abrahama za wóta. Ja pak praju wam: Bóh móže Abrahamej z tychle kamjenow džěći zbudzić.“ (Mat. 3. 9) A nětk dyrbi tu Pétr zhonjeć, zo so woprawdže w každym ludu a w každym ludstwje Bohu každy lubi, jenož z tym wuměnjnjom, zo s jeho boji a prawje čini. Z druhimi słowami: Wón sebi wěru a lubosć žada. A hdyž wón widzi w tym nastupanju horce prócowanje a žadanje w čłowjeku, potom so njepraša za ludom abo ludstwom, za zemskim džělom abo powołanjom, za wysokim abo niskim stawom, za tym, hač je jedyn stary abo młody, muž abo žona, mudry abo njemudry, „ale we wšěm ludu, štož so jeho boji a prawje čini, tón so jemu lubi“. Wězo słuša k tomu „wšěmu ludu“ tež naš serbski ludžik. A hdyž smy so na přikład zešli w Budestecach na našim cyrkwinskim dnju a doma na našich serbskich kemšach a hdyž so hewak wobdžělamy na wosadnym žiwjenju a wosebje, hdyž so tež po tym mamy, zo bychmy „prawje činili“ — wězo z Božej pomocu, je to něšto, štož so jemu lubi! A na Božim spodobanju dyrbi nam tola woprawdže jara wjele lečec.

Wěrnosć dobudže!

Serbski cyrkwinski džen 1965 w Budestecach

Po šěsć lětach smy lětsa hižom zaso w Budestecach na Cyrkwinskim dnju pobyli. A zaso bě tam tak jara rjenje. Škoda, zo tam jich wjace njeběchmy. Hač dotal smědzachmy so wot lěta k lětu wjeselić, zo naša ličba stajnje přiběraše. Lětsa bě nam wjele naše rjane wjedro zadžěwalo. Haj, samo rjane wjedro móže wina być, zo něchtóžkuli přišoł njebě. Dešcowate wjedro prjedy a te krótke slónčne dny do našeje njedže, to bě jich wjele zmotalo. Mnozy džělach w synach abo běchu wot synowych žnjow přemučni.

K tomu měješe Wojerowski wokrjes generalnu wizataciju. To wšak nam žel čini. My běchmy termin swogeho Cyrkwinskeho dnja dosć zahe wozjewili. Njemóžeše so wizatacija woprawdže přestorčić? Někotři Wojerowscy běchu tola mjez nami. To nas nimo měry jara wjeseleše.

Derje zastupjeni běchu Bukećenjo, Minakałscy a Slepjenjo. Woni běchu z busami přijěli. Njeh je naše hesło za přichod: Ženje hinak na Serbski cyrkwinski džen hač z busom. Slepjanow a Minakałskich wšak bě lubosć k jich přjedawšemu fararjej čahnyła. Přiwisnosć k fararjej Rejslerjej njepopuščuje!

Škoda wšak je waša, kiž wy tam njejsće mjez nami byli.

Sobotu popoždnu slyšachmy přednošk swogeho lubeho, swěrneho přecela seniora (tak wjele kaž superintendent) Lanštjaka wo wliwje Jana Husa na Měrcina Luthera — w serbskej řeči. Naš luby Praski bratr a přecel je přeni raz na Cyrkwinskim dnju mjez nami pobyl. Dawno běše hižom to jeho žedženje a skónčnje bě to jemu a nam poprate.

Naš cyly Serbski cyrkwinski džen steješe pod znamjenjom spominanja na Jana Husa, kotrehož běchu 6. julija 1415 w Konstanzu při samych šwicarskich mjezach před 550 lětami jeho wěry dla jako kecarja spalili. Lětstotki dołho běchu tutoho kruteho, swěrneho wuznawarja zacpěwali. Tež

Kak husto smy hižom spěwali w kěrlušu „Budź chwalba Bohu samemu“ tam w přenjeju štuce: „Boh na nas spodobanje ma“, ale wězo to jenož přez Jezom Chrysta, a to wšo, štož je wón činił za nas ze svojim horkim čerpjenjom a wumrěcom a dobywarskim z rowa stawanjom. Hamjeň.

La.

my běchmy hišće jako studenća mało dobreho wo nim slyšeli.

Jan Hus bě so 1368 abo 1369 w Husinecu na Šumawje (Böhmerwald) narodził. Před dwěmaj lětomaj sym nutry směl do jeho ródneho domu zastupić. Jeho nan je tam mału žiwnosć měl a je sebje a swoju swójbu zežiwił z tym, zo němskim překupcam, kotřiž z čežkimi wozami jězdžachu mjez Nürnbergom a Prahu tam a sem, swojej konjeji připrahowaše. Wot tutech překupcow Husowy nan zhoni, što so na swěće stawaše. A mudreho, hibićiwého, małego Janka nanowe powědanje wěsće jara zajimowaše. Jan je do Prachatic na šulu chodzil a je pozdžišo w sławnej złotej Prahy na duchownstwo studował. Wón běše pilny, stróžby a sprawný. Wón bě přeswědčenja, zo dyrbiš wěrnosć prajić, zo ju njesměš zamjeljeć. Wěrnosć dobudže! A tuž dyrbješe wón swoju dušu na šćěpowcu wudychać. Jeho běchu spalili, nic pak wěrne mysle, kiž bě wón spóznał a předował. Te běchu dale žiwe. Haj, po jeho smjerći čim móćnišo. Wone běchu tež skutkowaše na našeho reformatora Měrcina Luthera. To nětk bě tema přednoška našeho bratra seniora Lanštjaka. Wón nam jasnje dopokaza, kak je Luther pod wliwom Jana Husa hakle swoj nowy puć nastupił. 6. julija 1519 — runje na dnju Husoweje smjerće — wuzna Luther w Lipsku před drom. Eckom, zo je Hus wjele dobreho wučil, a zo je koncil jeho z njeprawom za kecarja zasudzil. Z tym bě Luther swoj puć namakał, po kotrymž je wón potom njemylnje dale kročil.

My smy wšityc z wulkej kedžbnosću na přednošk swogeho lubeho bratra a přecela posluchali. Mjez nami běštaj dwaj dalje hosćej z Čech: sotra fararka Soukupova a dekan Husoweje fakulty dr. Miloslav Kaňak. Wobaj sobustawaj Českosłowakskeje cyrkwy — to rěka: Husoweje cyrkwy. To běše nam luba a witana přiležnosć, so swojeju hosći wjele prašec. Kajka bě to žiwa a wutrobna rozmolwa!!

Njedzelu předowaše wosadny farar br. Rejsler a hosćo postrowichu kemšerjow. Budesčanski cyrkwinski chor spěwaše serbsce. Pozawnemu chorej smy wosebje džakowni, zo dapoždnu na kemšach a tež na popoždnišej zhromadźenje tak rjenje piskaše. Popoždnu nas zaso wokřewi ze svojim

Kak ja swój puć k Bohu namakach

(Pokročowanje)

Hdyž běch raz čezko schorila, běštaj mje dwaj jandželej do wěčneje domizny donjesłoj. Štož sym tam wuhladala, bě tak krasne, zo móžu so jenož wjeselić na swoju zbožnu hodžinku. Ja dyrbyj skrótku krasnu wěčnu domiznu wopisać, přetož wona bě tak rjana. Ja widžach fararja a fararku K. při mojim ložu stejeć. Farar chcyše mje woprawjeć. Tuž wotewrěchu so durje a nadobo zastupi rjany jandžel z palmowej hałozu a praješe knjezej fararjej: „Wy sće přepozdže přišol. Wótc je mje posłał, zo bych ju wumóhł.“ Potom stupi k mojmu ložu a dótkny so z palmowej hałozu mojeho čola, a praješe mi: „Džěco, ty sy moje.“ Na to wotewrěchu so durje znowa a druhij jandžel zastupi a tón měješe wulki rub, kotryž wonaj rozwalištaj a mje na njón položištaj. Ja so rozžohnowach tak, zo moji priwuzni to słyšachu. Ale nadobo běch zaso we womorje. Ja začuwach, kak jandželej ze mnu do njebjes lećešej. My přińdžechmy k wulkim wrotam, kotřež so same wočinichu. Tam powitachu nas tysac jandželow ze spěwanjom a harfami a palmowymi hałozami. Spěwachu Bohu Knjezej džak a chwalbu. Wšitko bě tak jasne a so swěćeše kaž zloto a drohotne kamjenje. To bě zawěrnje město zlotych hasow, kaž je to w kěrļu wopisane, kotryž je nětko mój najlubši. Tam steješe jedyn jandžel z wulkim klučom a wotamkny durje, hdžež bě hišće krasnišo a swětlišo. Wšo swětło wuchadžeše wot Boha Wótca a Jezom Chrysta. W srjedźiznje steješe krasny sudny stoł, na kotrymž Bóh Wótc sedžeše a k jeho pra-

(Skónčenje z 1. strony)

krasnym spěwanjom br. farar Albert-Budyski. Popołdnja zhromadźizna dósta tón króć swój wosebity raz, zo nam člony Serbsko-němskeho džiwadla na jara rjane a nadobne wašnje wučitachu hru wo Janu Husu. Hra nam předstaj, kak je Jan Hus ze znutřkowneho nuzowanja swój puć nastupił a po nim swěru hač do smjerće kročil. Wón njeběše hordy ani twjerdeje wutrobny. Wón běše skerje mjehki a bojzliwy. Wón so boješe přećiwo Božej woli činić. Zajimawe je, zo so w katolskej cyrkwi hłosy hibaju, kotřež za Husa rěča. Jan Hus měješe stajnje swěrneho přecela Křescana z Prachatic. Wón je so wo njeho bojał, ale jeho na kóncu napominał, zo by Bohu a sebi swěrný wostał. Šćěpan z Palce a Stanisław ze Znajma běštaj zwoprědka zahorjenaj priwisowarjej Husa a na kóncu jeho najhóřšej njeprěcelej. Wosebje Šćěpan z Palce je přećiwo Husej šćuwał.

To běše rjana a bohata zhromadźizna. Na dobre a jadriwe wašnje porěčeštaj k nam knjeni fararka Rejserljowja a naš luby bratr Čabran-Poršiski. Zabyć njechamy tež rjane připołdnje spěwanje ludowych spěwow na zelenej luće. Wšo běše rjane a dobre. Wšitkim pomocnikam a Budestečanskej wosadze so jara wutrobne džakujemy. W.

wicy Knjez Jezus, kaž je to w druhim artiklu wuprajene. Hač chcyše wón mje jako žiwu sudzić? Hdyž zastupichmy, praješe wón: „Jeje hodžina hišće njeje přišla.“ A přistupi ke mni a rěčeše přecelnje za mnu: „Džěco, ty sy prawu wěru namakalo. Tu sej nje-daj wzac. Wostań dale pobožne, tak přińdžeš jónu do njebjes.“

Nadobo wotučich a běch skoro kaž zrudna, zo běch zaso w swojim choroložu a zo njebě wěrnosć, štož běch widžala. Tole běše za mnje Bože zjewjenje a wulki tróšt w mojim čěžkim čerpjenju. Při tym wostać a ženje zadwělować ale sčerpnje swój křiž nosyć hač do swojeje zbožneje hodžinki, hdyž budže Bóh zwólniwy mje přijeć. Nichtó mje njemóže wot tajkeje wěry wotwobroćić. W njebjesach budže wšón křiž a wša ból přeměnjena do wjesela a Bóh wšitke moje sylzy zetrjeje. A wšo moje horjo budže nimo. Ja budu zrozumić móc, čehodla je mje Bóh tajki puć wjedł, zo njebych so wot praweho puća zabłudžila. Ja dyrbyj wšednje pomhać, zo bychy tež druzy tu tón puć namakali. Bóh daj mi móc k tomu.

Kak je nas Bóh před wulkim njezbožom zwarnował

Ja běch małego hólca wot zažneje mladose sem wothladala. Hdyž bě wón něhdže 8 lět stary, bě před jednymi wólbami nazhonil, kak běchu wječor z palacymi smólnicami po wsy čahali. To běše so našemu hólcej lubilo. Hnydom na druhij džen chcyše wón tež tak činić – a to na hunje, hdžež běchu naši wšitko ze słomu zatykali, wostajiwši jenož wusku šćežku, zo móžachmy po drjewo dozady chodzić. Kak njeskoro by wón tam móhl woheń zamiškrić. Bóh sam je nas před wulkim njezbožom zwarnował. – Ja ležach horjeka chora we ložu. Nadobo praješe mi hłos čětro wótre: „Stań! Dońdž dele! Hewak so wam wulke njezbože stanje.“ Ja so wohladach a njewidžach nikoho a běch jara nastrožana. To běše přeni króć, zo bě Njewidžomny ke mni rěčał. Ja poslučach a dońdžech dele. Naš hólce chcyše runje z kobjelu do bróznje. Ja so jeho prašach: „Praj mi wěrnosć: Čheš ty někajke hłuposće činić?“ Tuž bě mi, kaž by mje móčna ruka přimnyła, zo kobjel přehladach. Tam namakach wulku swěčku. Nětk bě mi nadobo jasne, čehodla bě mje znutřkowny hłos dele posłał. Ja so hólca prašach, što chcyše ze swěčku činić. Wón mjelčeše. Wón hić nje-móžach, zo bych za nim hladała, dokelž džen běch jara chora. Skónčnje přińdže moja sotra z pola dom. Tež wona so hólca podarmo prašeše. Žaneje wotmołwy! Ja jemu slubich, zo so jemu ničo nje stanje, hdyž so wuznaje, što ma to z tej swěčku na sebi. „Ja chych tež ze swěcu čahać, kaž woni wčera wječor po wsy.“ Zawěrnje, mjez drjewom a słomu měješe wón hižom wšitko prihotowane: kij, hozdze a š w a b l i č k i ! My wšitcy počachmy plakać z džakownosću, zo bě nas Bóh na tak dziwne wašnje před wulkim njezbožom zwarnował. Ja hólcej rozkladowach, kak by cyle

wěsće wšo wuběžalo. Bróžen, kotruž běchmy po wójnje z wulkej prócu sej znowa natwarili, by so nam zaso wotpalila a naš skót by w płomjenjach zahynil. Hólce zblědny a mjelčo slubi: „Ja to ženje wjace činić njebudu.“

Kak je mi nutřkowny hłos prajil, zo su moje zežiwjenske kartki pokradnjene

Muž bě pola nas na wopyće pobyl a bě so zaso wotsalil. Ja džěch horje loža slać. Runje běch z dwěmaj hotowa a dwě mējach hišće činić, tuž mi nutřkowny hłos praješe: „Dži dele, tam něchtó kradnje.“ Ja pak njeběch ničo słyšala, zo by delka něchtó chodžil, dońdžech pak tola dele. Tuž tam tón muž zaso wo jstwe steješe a běše wšón splošany. Wón tola wědžeše, zo mējach horjeka dołho džělać. Ja džěch ke kamorej. Tam nadobo naša mapa wonka ležeše. Ja do njeje pohladach a jenož rjeknych: „Mój Božo, naše zežiwjenske kartki su tola přeč.“ Ja běch přemjehka, zo bych jemu wěrnosć mjez woči prajiła. Lěpje bě snadž bylo, zo by sej wón to k wutrobje wzał. Byrnjež wědžach, zo wone w Konsumje njebudu, prajach tola: „Ja do Konsuma pojědu, hač sym je tam ležo wostajila.“ To běše sama hłuposć, ale wón chěte rjekny: „Ty njetrjebaš tam dojěć. Ja tam pojědu. Cyle wěsće tam wone budu. Ja je z džěsćom dele posćelu.“ Dołho njetraješe a džěco přinjese nam te kartki. W Konsumje so skradžu woprašach, hač běch kartki tam ležo wostajila a tón muž po nje přišoł. Wón tam njebě ani pobyl.

Prez Bože wjedjenje mējachmy swoje zežiwjenske kartki zaso. Ja pak Boha prošach, zo by Wón mi w přichodže zmužitosc dał, tajkemu čowjekej wěrnosć hnydom do wočow prajić. Snano by wón přez to zaso na prawy puć přišoł.

Kak bě mój bratr na moju modlitwu wjeseloj dom přišoł

Mojej bratraj chcyštaj rady w samsnym času na dowol přińć. Dwě léce so hižom wjace widžaloj njeběštaj. Wobaj běštaj napisałoj, zo přińdžetaj, a my so wšitcy jara wjeselachmy. Tón mješi tež přińdže, ale wot wjetšeho nazajtra list dońdže, zo je wša nadžija nimo. Nichtó njesmě na dowol. Wón bě wšón zadwělowany. My wšitcy plakachmy. – Pola Boha su wšitke wěcy móžne! – Ja džěch horje a tam Boha prošach, zo byštaj so tola bratraj móhloj doma zetkać, je-li to Jeho wola. Bóh bě moju próstwu wusłyšał. Nazajtra smědžeše mój bratr na dowol jěć. Wón to sam ani wěrić njechaše. Jemu bě so w nocy džalo, zo běch ja pola hauptmanna a jeho prošach wo dowol za swojeho bratra. Hdyž mój bratr wotući, steješe hauptmann při jeho ložu a jemu praješe: „Němco, wy móžeće na dowol jěć. Jeli chwataće, was awto sobu na dwórnišćo woznje.“ Wšitcy towaršojo so džiwachu. Mój bratr pak najbóle. Wón so swojeho sona dopomni a nětk wědžeše, zo běch so ja za njeho doma modliła. Hdyž wón dom přińdže, mje wón wobjima. Mój wobaj z wjeselosće a džakownosću plakachmoj. Wón mi swój sön powědaše. „Ty sy so za mnje modliła!“

Pastyr

Daffa, takle rěka afrikanski hólčec. Jeho domizna je w ranju wulkeho „čorného kontinenta“, w Etiopiskej. Kraj so tež mjenuje Abesinska. To je tón samsny kraj, z kotrehož je so před nimale 2000 lětami tamny komornik na dolhi a wobčěžny puć do Jeruzalema podał, zo by wěrneho Boha namakał. Komornik z Morskeje, takle jeho swjate Pismo mjenuje. Tonle komornik, wo kotrymž nam Japošolske skutki pisaja, běše wosebny, bohaty knjez, statny minister we službje swojeho kralowny. Daffa pak je džěco kaž naše džěci. Jeho nan běše ratar a měješe wulke stadlo kozow. Te však njemóžachu same w horatej krajiny wokolo lazyć. Trjebachu pastyrja, a nan so wjeseli, zo móže jemu Daffa tule starosć wotewzać. Wot ranja zahe hač do wječora běše hólčec ze swojimi kozami po puću. A to njebě mědlizanje, kóždu kozu zaso strowu domoj přiwjesć. Nan pak smědže ze swojim synom spokojom być. Kak rady chceš, zo by Daffa wjace nawuknył hač jeno kozy pasć. Synowe žiwjenje dyrbbeše jónu rjenje a lóše być! A nan swojemu synej zmožni čitać a pisać nawuknyć. To bě za hólca wulke wjesele. Duccy ze swojimi kozami wospjětowaše pismiki, kotrež bě hižom nawuknył. Chčeš džěn bórže wšitko čitać moc.

Wjesele pak dolho njetraješe. Nan nahle zemrě. Daffa bě sam. Zrudny čahaše nětko ze swojimi kozami po horach. Što nětč z njeho budže? Bě wšo wuknjeno podarmo? Bórže za-byte? Hdy by tola wědzał, što móhl jemu dale pomhać!

Rjaneho dnja dundaše Daffa přez wiki. Njesedži tam cuzy wikowar? Toho chcu sej bliže wobhladać. A nadobo widži Daffa, zo ma wikowar mjez wšelkim čaparom tež knihu ležo. Muž tule knihu z wuchwalowacymi słowami poskićuje. Daffa so smějkota a mění při sebi: Što tež dyrbjal jowle knihu kupić?! Najwjace ludźi tola čitać a pisać njemóže. Połny zrudoby spomina Daffa na tón čas, hdyž bě nan hišće žiwy. Tehdom běše derje zastarowany. Nadobo wuhlada Daffa, zo steja w tutej knize pismiki, kotrež wón znaje. Hólčecowa wćipnosć bě wotučila. Někotre słowa bě sej hižom wujasněć móhl. Tule knihu bych dyrbjal měć! Da so z wikowarjom do rěčow. Tamny muž však jemu prajic njemóže, što we tej knize steji. Daffa pak chce tule knihu měć. Snano, haj snano so za njeho tola hišće někajki puć namaka, zo by dale wuknyć móhl. Ani nje-wědžo, wo čo so jedna, kupi sej Daffa tule knihu. Mzdu cyheho tyždjenja za to da. Wjesele a wćipnje chwata hólčec ze swojim pokladom pod pažu dom.

Nazajtra pućuje ze swojimi kozami zaso do horow. Džensa njemóže Daffa přenju zastawku dowočakać. Skónčnje je tak daloko. Kozy su pastwišćo docpěte. Daffa pak njemysli na piće a jěsć. Ze swojeho pastyrského brěmjenja wučěže knihu. Slóncu smali; Daffa pak horcotu džensa nječuje. Kniha leži na jeho kolenomaj. Ze wšěj prócu hólčec pismiki čita. Je

wšak čezko za njeho. Tola wón chce zhonić, što tam steji. Wón čita — ale wón nima chwile na to myslić, zo čita. Što je to do wulkotnjeje knihi! Kak derje, zo kozy same wědza, hdy su syte. Leža wokolo swojeho pastyrja. A jako Daffa swojey woći pozběhny, njewidži swoje stadlo. Hlada do daloka. Nětč bě druheho pastyrja zetkał, kotryž čłowske džěci k Sebi woła, tak kaž to Dobry pastyr čini. Daffa je Jezusa namakał. A kniha, kotraž na jeho kolenomaj leži, je Nowy zakon.

Jezus, Dobry pastyr... přeni kroč tónle afrikanski hólčec takle rěči. Dobry pastyr...? Daffa so njemalo stroži. Jeho kozy — hdze su jeho kozy? Ach, wone tam leža koło wokolo njeho. Po starym zwučenym wašnju. Ale pola njeho sameho — pola njeho je so něšto přeměniło. Wón, tón wbohi pastyr, kotryž nikoho wjace njeměješe, wón bě Jezusa namakał. A tón na njeho čakaše a tón chčeš so wo njeho starać.

Tak wjesele kaž tónkróc njeje Daffa hišće ženje swoje stadlo domoj wjedł. Jeho radosć je tak wulka, zo je zabył, zo smě na swoju mudrosć, moc čitać, wšón hordy być. Wot tohole časa je tale kniha jeho džěn wote dnja přewodžala. Kóždzički džěn, kóždzičku swobodnu mjenšinu čita wón swjate Pismo. Jeho wutroba so šěroko wotewěra za Wjesolu powěsć. Nětko Daffa wě, zo njeje wjace samlutki, hdyž ze swojimi kozami přez hory pućuje. Nječuje so wjace wosamočeny, hdyž w nocy na swojim chuduškim borle leži.

Daffa pak so tež stajnje praša: „Móžu ja před Jezusowymaj wočomaj wobstać? Ja džěn mam telko zmylkow a slabosćow. Chcu však tak rady być prawje žiwy, sam pak to njedočinju.“ Kak husto bě hižom čitał, zo chce Dobry pastyr swojim wowcam wšo złe wzać a wodać. Kak móhl to wšitko tajki jednory afrikanski hólčec rozumić? Jemu by dyrbjal něchtó pomhać. Ow, kak rady by chcył měć čłowjeka při sebi, kotryž móhl jemu na prašenja wotmołwić. Ale ludžo, z kotrymiž je Daffa žiwy, su však wšitcy pohanjo. Skónčnje pak so jeho přeće dopjelni. Zezna so z fararjom. Bě namakał čłowjeka, kotremuž móže swoje starosće a prašenja dowěrić. A tamny farar jeho wučí Wjesolu powěsć wo Zbóžniku Jezusu Chrystusu prawje słyšeć a rozumić.

Po wěstym času so Daffowe najwjetše přeće dopjelni: bu wukřčeny a sluša nětč čisće swojemu Knjezej Jezusej Chrystusej. Wjesola powěsć bě jeho wutrobu tak jara zhrěla, zo chce nětč rady ludžom swojeho luda předować. Daffa bu na křesćanskej šuli přiwzaty. A něhdyši pastyr je tak pilny a džakowny, zo smě skónčnje na wysokej šuli duchownstwo studować. To džěn njebě lohko. Daffa pak je wšě čeze a starosće na so wzał. Ow, to bě za Daffu zbožowny džěn, jako swoje přuwowanje wobsta. Jako farar nawróci so do swojey domizny a připowěda džensa ludžom ze swojeho luda ewangelij. Pastyr Daffa je nětč pastyr w nadawku swojeho Knjeza a Zbóžnika Jezusa Chrystusa.

Wěrnosć dobudže

To běše Husowe heslo, po kotrymž je wón sam žiwy byl a kotrež je zawostajil swojim wěrjacym. Je to wěrno, zo wěrnosć dobudže? My móžemy dosć přikładow za to mjenować, zo je lža sylniša byla hač wěrnosć.

My pak mamy tež dosć přikładow, zo so wěrnosć njedla zabić ani morić. To su Husowi njeprěceljo sami z tyśac bolosćemi spóznać dyrbjeli. Husa běchu spalili, ale jeho mysle, jeho duch je tu wostal. Haj, nam chce so runje zdać, kaž by kur, kiž je ze šćěpowca wuchadzał, lecał do Čěskeje a wokolnych krajow, je tam založil woheň w dušach. Woheň zahoritósće, ale tež woheň, kotryž běše strašny, dokelž su so do njeho šćěpki hidy a wječenja, šćěpki rewolucije položile. Hus runje kaž Luther njechaše być rewolucionar a tola su rewolucionarjow jeju mysle ze zahoritósću přijimali, zo bychy nowy džěn prawdosće a wěrnosće postajili.

Rewolucionarjow su čłowjekojo ze sylnym přeswědčenjom spoznateho puća do lěpšeho přichoda a ze smjertnej hidu přećiwu staremu časej, kotryž je po jich mjenjenju zly a čmowy byl.

Ani Hus ani Luther nještaj so nadžijalaj noweho časa wěčneho měra a prawdosće a wěrnosće na zemi, tak dolho kaž smě čert hišće mjez nami šerić.

Wěrnosć dobudže. Hdžež su čłowjekojo so zmužili po tutej zasadze žiwi być, je jich žiwjenje dobyło bójški blyšć. My mamy Jana Husa a Měrcina Luthera a wjele druhich lubo, dokelž su woni so bojeli přećiwu wěrnosći swědčić. Hač je wěrnosć na zemi stajnje dobyće popfate? Krónowny pak budže tón, kiž je wěrnosć rěčal, wěrnosći služil, přećiwu lži wustupował a wěrnosć zastupował. Wěrnosć je skónčnje naš Knjez Chrystus sam. Wón je wuznal: Ja sym puć a wěrnosć a žiwjenje. W.

Pytaj wěrnosć
Posluchaj na wěrnosć
Wukni wěrnosć
Lubuj wěrnosć
Budž swěrný wěrnosći
Zakitaj wěrnosć
hač do smjerće!

JAN HUS

Kantor Korla Jordan 80 lět

25. meja 1965 smědžeše w Delnjeju Lužicy kantor Korla Jordan swoje wosomdžesaćiny swjećić. Jeho nan pochadžeše z Hornjeje Lužicy, ale je so do Połpoje pola Choćebuza přesydlil, hdžež je so swěru wo swój serbski lud starał. Tule narodnu lubosć je Korla Jordan wot swojeho nana namrěł a je ju wopokazał we wjele styknosćach a z wulkimi woporami. My smy jemu wutrobnje džakowni. Bòh Knjez chcył jemu dale dać čilosć a strowosć a jemu zdžeržeć jeho stajnje wjesolu wutrobu. W.

„Hela na zemi“

Dopomnjenja katolskeho měšnika na koncentrak w Dachawje

Před 20 lětami wotewrěchu so wrota hitlerskich koncentracijskich lěhwow. Puta jatby a krjudowanja buchu rozlamane a wulkej lěbje jatych z wjele ludow swěta poča zaso slóncu swobody swěćić. Mjez njeličomnej syłu jatych bě někotryžkuli měšnik, duchowny, ewangelski, katolski abo druhowěriwy. Bě džěn tam tež serbski kapłan Alojs Andricki. — Wjele je so hižom wo surowoscach pisało, kotrež su so w tajkich lěhwach stałe. Džensa wam wozjewjamy wšelke wujimki ze zapiskow katolskeho měšnika, kotrež bě wón w Dachawje nažiwił:

To bě mi husto strašny són, hdyž spominach na Dachau. Štož běch tam nazhonił, bě tak surowe, zo njechach jo wěrić. Husto sej myslach, zo so mi jenož džije, zo sym hdy we swojim žiwjenju w Dachawje był.

My jeći běchmy dospołnje bjez prawa, bjez škitu. To smy přeco znowa začuwali. Jako do lěhwa přindzechmy, praji nam jeho wjednik, „zo smy ze zhromadženstwa luda wustorčeni“. To wšak rěkaše, zo smědžachu nětko z nami činić, štož so jim lubješe. Njeběchmy čłowjekoj, běchmy njewólnicy kaž něhdy w starowěku. Běchmy skót. A SS je so po tym měta! Tysacy, ně stotysacy tragedijow su so za murjemi lěhwa stałe.

„Hela na zemi“ — telko nuzy a horja drje njeje swět hišće dožiwił. Wosebje zlé běše za ludži z wukraja. My měšnicy smy spytali z našimi pakćikami pomhać, ale to wšak běše kapka na horcy kamjenj.

Tak su nas „witali“

Tele „witanje“ w lěhwje běše nimale přeco žalostna wěc. Jedyn ze SS mje z čaha dele storhny a na mnje rjeješe: „Tam wostanješ stejo, ty pópo!“ Ja běch kaž pohlušeny. Potom nas ze zawodžetyimi awtami do lěhwa wzozychu. Na tamnym dnju běchmy sydrom duchownych. SSacy běhachu wokoło kaž helse psy, a jedyn z nich počny hidy rjeješe: „Zaso telko pópow! Či bychu sej dyrbjeli puki dóstać, zo by jim lošt zaso!“ Potom buchmy do lěhwa čěrjeni. A běda nam, hdyž so komdžachmy. Najprjedy dyrbjachmy do pisarskeje stwy, mějachmy so přizjewić. „Kak rěkaš, wotkel sy?“ Jow běše kóždy „ty“ a „čisło...“ Wo čłowskej dostojnosći njebě ničo wjace pytnýc. Sy był „čisło“. Ničo druhe. W drasće jatych sy wokoło běhał kaž postniska nora. To pak njedosahaše. Włosy buchu čí wšitke zwotřihane.

A jědz běše žadława; njedosahaše. Hotowa swinjaca žratwa. Wulki hlód w léce 1942 je nam němskim měšnikam rubił třěčinu ludži. Pólscy bratřa su samo počojcu zhubili, na tysac ludži! To běchu tehdom zlé poměry. A při tym nas hišće do džěła pohonjowachu!

Hdyž bě hubjene wjedro, njejsmy so nihdže podstupić směli. Dyrbjachmy dale džělać.

Hdy sy ty na rjedže? Tak so prašachmy. Běchmy hač na kosće wu-

wutleni. Rano, hdyž so myjachmy, smy so před sobu stróžili.

Wosebje zlé běše w tych blókach, hdžež ležachu brašni, inwalidojo. Baraki a stwy běchu kopate počne. W někotrych barakach ležeše na 1800 ludži, w jednej stwě 450. Hewak bě w tajkej stwě jenož rum za 100 ludži. 25000 jatych běše tehdom w Dachawskim lěhwje. Hlód a bydłenska nuza, a žana hygiena!

Na džen mějachmy 150 hač do 200 zemrětych. Krematorij njemóžeše wjace dočinić a tuž buchu čěla w lěsu zahrjebane. Wot decembra 1944 hač do haprleje léta 1945 je w Da-

Takle bě před 20 lětami zničene wjele Božich domow. Wšitke su wone w Serbach zaso znowa natwarjene. Létsa so znowa zběra za natwarjenje Božich domow a cyrkwinskih twarjenjow w Drježdžanach. Tež my chcemy so ze swojimi woporami wobdźělić.

chawskim lěhwje 10000 čłowjekow zahinyło, haj, zahinyło! Wjetšina z nich běchu čuzy jeći z wukraja. Němcow běše tehdom jenož hišće 2000 hač do 3000 w lěhwje. — Někotryžkuli francoski a belgiski duchowny běše mjez woporami.

Ow, kelko njeprawdy su nacisća nimale wšitkim narodam swěta načinili!

Žadławosće

W nowembru léta 1943 přiwjezechu na 2000 brašnych jatych do lěhwa. Wójny dla kedźbowachu nacisća na to, zo by so džěłowa móc jatych zdžeržala. Slabi smědžachu so we wosebitych lěhwach „wočerstwjeć“. Tež Dachau běše tehdom tajke „lěhwo za wočerstwjenje“. Tu dyrbjachu so jeći zaso zhrabać, zo bychu potom čím wjace nadžěłali.

W juliju léta 1944, za čas inwazije we Francoskej, přiwjezechu husto francoskich jatych do lěhwa. Jedyn

tajki transport bu z 2500 ludžimi wotpósłany. 1800 ludži pak jenož lěhwo docpě. 700 jatych je po puću na nječłowske wašnje zahinyło. Dokelž francoscy „terorisća“ čah nadpadowachu, buchu wagony cyle jednorje zawrjene a zabite. A njebě žaneje škaloby, hdžež mohl so čerstwy powětr do woza zadobyć. Dny dołho njeběchu so nacisća potom wo wagony starali. A jako buchu wozy wotewrjene bě 95 procentow jatych zemrětych. Běchu so zadusyli. To je so stało w juliju, za čas najwjetšeje horcoty! Wulka syła jatych bě we wozach wobłudniła. A čí wobłudnjeni běchu tamnych nadpadnyli a zadajili. Tež francoski měšnik běše mjez nimi. Wón bě přeco hišće spytal swojich krajanow troštować. Skónčnje přindže tež jeho hodžinka. Jeho poslednje słowa běchu: „To sej tola njejsym myslil, zo su Němcy tajke beštije.“

Hdyž bě jedyn z jatych z lěhwa wučeknył, dyrbjachu tamni tak dołho zestupani stejo wostać, doniž njebě čekanc namakany. 1940 dyrbjachu jeći cyleho lěhwa 36 hodžin, počdra dnja, tež w nocy, zestupani stać. Njepřestawajcy. Nichto njesmědžeše swój blak wopušćić, tež nic ton, kiž chceše wustupić hić. Stać, jeno stać, wšojedne, hač slóncu swěćeše abo hač so deščowaše. Sedmjo tehdom morwi ležo wostachu. Dałši pjeco so zwjezechu a zemrěchu po tutej šikanje.

Ze wšech krajow swěta běchu čłowjekow do Dachawskeho lěhwa zawlekli. Mějachmy tam tež Činjana. To čí bě dobroćiwý, přeco přecelny čłowjek. Tež dweju Cornuchow, kotraž móžeštaj němce. Mějachmy tam Grekow, Italčanow, Juhostowjanow, Rusow, Polakow atd. atd. Na jednym blóku bě samo 29 narodnosćow. Tež w blóku za měšnikow běchu duchownj z 15 narodow. My drje tam běchmy najwjetše zjednoćenstwo měšnikow, kotrež je hdy na swěće wobstało. Na koncu běchmy 1400 měšnikow: 800 pólskich a 250 z druhich krajow — holandscy, belgiscy, francoscy, italscy, jedyn rumunski, jedyn jendzelski, jedyn litawski a dwaj z Grekskeje. Někotryžkuli sławny wukrajny profesor běše mjez nami, předwěšm z Francoskeje a Belgiskeje...

To běchu někotre wujimki ze zapiskow katolskeho měšnika. To njech je doś! „Hela na zemi!“ Ju njesměmy zabyć.

Z Nosaćic: Knjez Arnošt Krawc smě 12. julija 90. narodniny swjećić. Wón je dobry Serb a swěry křesćan a kemšer. Bóh Knjez je jemu tež móc a čilosć wobradžił hač do wysokeje staroby. Hakle před krótkim je operaciju na wočomaj z Božej pomocu zbožownje přetrał. My přejemy lubemú staremu bratřej dale Boži měr. Božu hnadu, Bože žohnowanje a naposledku tež wěčnu zbožnosć.

Nakład Domowina. — Wuchadža z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jonkroč za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamotwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswačidiski. — Čisć: III-4-9. Nowa Doba čisćernja Domowiny w Budyšinje.